

קול צופיין

קול צפ"ן. נשאו קול יחדו ירגנו

760

תצוה תשע"ה השיעור השבועי מיסודו של מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל האל-קי הרב **מרדכי אליהו** זצוק"ל

השיעור נמסר ע"י הרה"ג **שמואל אליהו** הרב הראשי של צפת

זכור את אשר עשה לך עמלק

מלחמת עמלק ביישוב הארץ

רוצחים ויורשים

עמלק, נכדו של עשו, קיבל על עצמו ליישם את משטמת סבו ליעקב ולבניו. "וישטם עשו את יעקב על הפרקה אשר ברכו אביו". המשטמה הזאת הופכת להיות תוכנית - "ויאמר עשו בלבו יקראו ימי אבלי אבי ואהרנה את יעקב אחי" - אלא שעשו לא "זוכה" ליישם אותה, ומי שמנסה לעשות זאת הוא עמלק.

עמלק הוא בן דוד שלישי שלנו. צאצא של אברהם. המפרשים מסבירים שעשו ועמלק חיכו עם השנאה שלהם עד אחרי שנות העבדות והעינוי שהיו במצרים. עד אחרי שישאלו את החוב שהיה מוטל על זרע אברהם. "ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה" (בראשית טו. חזקוני, דעת זקנים). כי אם יכלו יעקב ובניו, יצטרכו הם לסבול את הגזירה.

אחרי שהחוב שולם על-ידי ישראל, עושה עמלק דרך ארוכה (400 פרסה) כדי להילחם בישראל ולהשמידם. להישאר היוורש החוקי שירש את ארץ כנען שהובטחה לאברהם בברית בין הבתרים. "ביום ההוא פרת ה' את אברם ברית לאמר לזרעך נתתי את הארץ הזאת מנהר מצרים עד הננה הגדל נהר פרת". זכויות בלי חובות.

במאמר מוסגר נזכיר, כי הדבר הזה מזכיר מאוד את התרבות הנוצרית, תרבות עשו הוא אדום. תרבות שמנסה לשכנע שהיא החליפה את ישראל בתפקידו כעם הגדול שהובטח לאברהם אבינו. תרבות שרוצה את הכתר, אבל לא מוכנה לקחת על עצמה עול תרי"ג מצוות. לא מוכנה להתחייב למידות או למעשים טובים.

עמלק - רצועה רעה

מלחמתו של עמלק בעם ישראל לא קלה כלל וכלל. היו רגעים שגבר ישראל והיו רגעים שבהם גבר עמלק (שמות יז יא). משה מאמץ את כל כוחו, אבל "וידי משה בידים". הוא צריך סיוע של אהרן וחור. בשדה הקרב

נמצא יהושע, תלמידו המובהק, עם קבוצת אנשים שנבחרה במיוחד מכל ישראל. בסופו של דבר הם לא מצליחים להכניע את עמלק, אלא להחלישו בלבד. "ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב".

זיכרון הקרב הקשה הזה עם עמלק השאיר צלקת בנפש ישראל. המרגלים יודעים זאת, וכשהם רוצים להפחיד את העם הם לוחצים על המקום הכואב הזה ואומרים: "עמלק יושב בארץ הנגב, והחתי והיבوسی והאמרי יושב בהר" (במדבר יג כט).

"מה ראו (המרגלים) לפתוח בעמלק? מושל לתינוק שסרח ולקה ברצועה. וכשמבקשין להפחידו מזכירין לו הרצועה שלקה בו. כך היה עמלק רצועה רעה לישראל. ומה ראה (עמלק) לישוב לו על הספר, על דרך כניסתן של ישראל לארץ? כך ציווה עשו וקנו, לקדמן לדרך. ועקר ממוקומו וישב לו בדרך. ויגד העמלקי והכנעני הישב בהר ההוא ויפום ויפתום עד החרקה" (במדבר יד מה - במדבר רבה שלח טז).

הקפאת בנייה בהמלצת המן

כמו עמלק, שהניסיון לשבת על הדרך לארץ ישראל הוא מהותי בעבורו, גם המן ובניו מנסים לחסום את דרכם של היהודים שרוצים להתיישב בארץ ישראל. כורש מלך פרס, שמלך לפני אחשוורוש, העביר קול בכל מלכותו וגם במכתב, ובו הוא קרא לעם ישראל: "מי בכם מקל עמו, יהי אלקיו עמו, ויעל לירושלם אשר ביהודה, ויגן את בית ה' אלקי ישראל, הוא האלקים אשר בירושלם" (עזרא א).

קריאתו גרמה ל-42,000 יהודים לעלות לארץ ישראל ולהתחיל בבניין בית המקדש ובביצור חומות ירושלים. עליהם נאמר: "בעצלתים ימך המקרה ובשפלות ידים ידלף הבית" (קהלת י ח). בינתיים כורש יורד ממלכותו ואחשוורוש עולה למלוך.

"ובמלכות אחשוורוש בתחלת מלכותו, פתבו שטנה על ישבני יהודה וירושלם". התושבים הנוכרים בארץ ישראל מוציאים דיבה על היהודים וכותבים לאחשוורוש מכתב שטנה. שם הם כותבים כי ירושלים היא "קריתא קרדתא ובישטא", עיר מרדנית ורעה.

קודם נזכרים, אחר כך נעשים

המשנה במסכת מגילה (ל ע"א) מלמדת אותנו כי בשבת שלפני פורים קוראים פרשה שנייה, כתוספת לקריאה הרגילה בתורה, והיא פרשת "זכור". כך גם נפסק להלכה ב"שולחן ערוך" ("אורח חיים", תרפה ב). הגמרא מסבירה שמקדימים את קריאת פרשת "זכור" לפורים מפני שכתוב "והימים האלה נזכרים ונעשים" (אסתר ט כח). לפני שעושים את מצוות הפורים – משלוח מנות, מתנות לאביונים, סעודה וכדומה – אנחנו זוכרים ומבינים את העניין שעליו אנו שמחים ומודים.

גם זכור, גם לא תשכח

מתוך העובדה שהתורה מזהירה על זכירת עמלק בכפל לשון, חכמינו למדו שיש פה חובת זכירה מיוחדת. זכור – לא תשכח. מהמילים "לא תשכח" אנו לומדים לא להסיר את העניין ממחשבתנו. אם כן מה למדנו מהמילה "זכור"? לזכור גם בפינו.

ולא די שנזכור בפה או בקריאה מחומש מודפס, אנו צריכים לזכור בקריאה מתוך ספר תורה. שנאמר: "כתב זאת זכרון בספר ושים באזני הושע כי מזה אמונה את זכר עמלק מתחת השמים" (שמות יז ד). (מגילה יח ע"א).

"זכור" במניין, מגילה לא דווקא

על-פי הגמרא הזאת פסק "תרומת הדשן" (סימן קח) כי בני יישובים שאין להם מניין או ספר תורה ביישוב שלהם, ורצונם ללכת אל הקהילות הסמוכות להם כדי לשמוע מקרא מגילה בציבור, צריכים להקדים ולשהות באותן קהילות גם בשבת, כדי שישמעו גם פרשת "זכור" בציבור בבית הכנסת מתוך ספר תורה.

ואם אין לבני הכפרים אפשרות להישאר כל כך הרבה ימים בקהילות מחוץ ליישוב שלהם, מוטב שישמעו פרשת "זכור" בבית-כנסת בקהילות עם ספר תורה במניין, ואת המגילה יקראו ביישוב שלהם ללא מניין, כי קריאת מגילה לרוב הדעות לא מחייבת מניין.

בעל "תרומת הדשן" תמך את פסקו בדברי הרא"ש (ברכות פרק ז) שחושב כי קריאת פרשת "זכור" בספר תורה היא חיוב מהתורה. כן דעת תוס' שנ"ץ דאין שום קריאה בתורה מדאורייתא רק פרשת "זכור". כן דעת תוס' הקצרות (ברכות פרק ב) שכתב כי פרשת "זכור" ופרשת "פרה אדומה" הן מן התורה. כן דעת סמ"ק חלק למצוות עשה "זכור אשר עשה".

זכירה עם נגינה וטעמים

ה"שולחן ערוך" הביא את דבריהם בלי חולק. "יש אומרים שפרשת זכור ופרשת פרה אדומה חייבים לקראם מדאורייתא, לפיכך בני היישובים שאין להם מניין צריכים לבא למקום שיש מניין בשבתות הללו כדי לשמוע פרשיות אלו שהם מדאורייתא" (תרפה סעף ז).

העיר הרמ"א ואמר, כי אם אי-אפשר לבני הכפרים לבוא כלל בשבת "זכור" – "מכל מקום יזהרו לקרותם בנגינתם ובטעמם". לדברי הרמ"א אפילו אם לא קוראים בספר תורה או לא קוראים במניין – יש ערך לקריאה בספר תורה בלי מניין או בספר שמודפס על נייר וכדומה.

חיילים בצבא מחייבת עמלק

היום, ברוך ה', כמעט לא מצויים בארץ ישראל מקומות שאין בהם מניין יהודים וספר תורה. אבל כמה וכמה פעמים שאלו אותי חיילים שהיו בצבא בחודש אדר מה יעשו ואין להם ספר תורה לקרוא בו את פרשת

הם מציעים לאחשוורוש לעיין בספרי הזיכרונות של אבותיו ולראות שהעיר הזאת "מהננקת מלכין ומדקן, ואשתדור עבדין בגיה מן יומת עלמא. על דנה קריתא דך הקרבית". קריה שמזיקה למלכות ושולחת שליחים לעורר מודנים בכל העולם. המן האגגי ובניו, שעבדו באותה תמופה בחצר המלך אחשוורוש, מייצעים לו לקבל את כתב השטנה, והוא מקפיא את הבנייה במשך 18 שנים (רש"י עורא ד כד).

לעשות נקמה בגוים, תוכחות בלאמים

אסתר המלכה, כשמה כן היא. היא מבקשת לנקום בהם נקמה כזאת, שתיראה מתחילת שושן ועד סופה. שכל עבדי המלך וכל האחשדרפנים והפחות ושרי המדינות אשר למלך יראו אותה ויראו. שיעבירו את המסר לכל מלכות אחשוורוש, מהודו ועד כוש. "ותאמר אסתר אם על הקלף טוב ונתן גם מחר ליהודים אשר בשושן לעשות פדת היום ואת עשרת בני המן יתלו על העץ".

עשרת הבנים של המן נהרגו ביום הקודם. היא רוצה שיתלו את הגופות שלהם על העץ כדי להטיל אימה על הרעים שחושבים לעשות רעה. שיבינו כולם מה קורה למי שמתנכל להתיישבות בארץ ישראל. כך כותב רש"י בשם סדר עולם, כי עשרת בני המן שנתלו, היו העשרה שפעלו לעצור את ההתיישבות של היהודים בארץ ישראל (רש"י אסתר ט ז).

זכירת עמלק בדרך לירושת הארץ

קשר נוסף בין עמלק ליישוב הארץ מתבטא בסמיכות מצוות "זכור" למצוות יישוב הארץ ומצוות ביכורים. בסוף פרשת "כי תצא" נאמר: "זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם מצריים". בתחילת "כי תבא" נאמר: "והיה פי תבוא אל הארץ אשר ה' אלקיך נתן לך נחלה וירשתה וישבת בה" (דברים כו א).

הסמיכות הזאת מדגישה כי אי-אפשר לרשת את הארץ ולהתיישב בה אם לא זוכרים את איבתם ואת שנאתם של עמלק ותלמידיו ומתחזקים להילחם בהם ולהכחידם. לצערנו ראינו בדורנו את הקשר הברור שבין מחיית עמלק הגרמני לבין הקמת המדינה וההתיישבות בארץ ישראל.

מלחמת עמלק באחרית הימים

כך כותב הרמב"ן: "כי המלחמה מן המשפחה הזאת היא הראשונה והאחרונה לישראל" (שמות יז ט). לדברי הרמב"ן, באחרית הימים ינסה עשו, הוא אדום, למנוע מעם ישראל להתיישב בארץ ישראל ולשלוט בה. הוא מביא ראיה מהפסוק: "ועלו מושעים בהר ציון לשפט את הר עשו והיתה לה' הקלוקה" (עובדיה א כא).

שני פסוקים קודם לכן כתובה הסיבה שבגללה עשו נלחם, ועל המלחמה הזאת שופטים אותו בהר ציון. הפסוק מתאר את ההתיישבות של היהודים בארץ ישראל: "וירשו הנגב את הר עשו, והשפלה את פלשתים, וירשו את שדה אפרים ואת שדה שמרון, ובנימן את הגלעד".

בימינו קיימו שלושה רבעים מהפסוק הזה. אנחנו מיישבים את הר הנגב, מיישבים את רוב ערי השפלה הפלישתית (אשדוד, אשקלון, קריית-גת, עקרון ובנותיהן). יהודים מיישבים את שדה אפרים ואת שדה שמרון.

על כל אלה יש קטרוג מצד הנוצרים באירופה. הם מסייעים לערבים ולארגוני שמאל שנלחמים בנו בדיוק במקומות הללו – בשומרון, בנגב, בגוש קטיף. המדינות הנוצריות באירופה משקיעות כל שנה לא פחות מ-33 מיליון שקלים על מנת לנסות לעצור את ההתיישבות הזאת. על כל אלה הם ייתנו את הדין בהר ציון, כאמור בפסוק: "ועלו מושעים בהר ציון לשפט את הר עשו והיתה לה' הקלוקה" (עובדיה א כא).

עם ישראל
הוא עם רחמן.
קשה לו עם
הציווי של
השמדת
עמלק. הוא
פועל לפי
התכונות
הבסיסיות שלו
וחומל על
הצאן ועל עוד
כמה אנשים
נחמדים
ומוכשרים.
בתוכם אגו.
התוצאה לא
מאחרת לבוא

"זכור". לחיילים האלה אני נוהג להשיב שאני מקנא בהם. אנחנו רק זוכרים את מחיית עמלק בדיבור, ואילו הם מוחים את עמלק בפועל ממש. ובכל מקרה, מי שיכול – שיקרא את פרשת "זכור" מספר תורה בלי מניין, או מחומש או בעל-פה. ובשעה שגייע לבית הכנסת בפרשת "כי תצא" יוון לצאת ידי חובה בקריאת "זכור" של הקורא בתורה (משנה ברורה תרפה ס"ק יז). גם לחיילים שנמצאים במוצב או על נגמ"ש בפורים ואין להם מגילת אסתר כשרה אני אומר שאני מקנא בהם: אנחנו רק קוראים על היהודים שהתארגנו למלחמה – "נִקְהְלוּ הַיְהוּדִים בְּעֲרִיקָם בְּכָל קְדֵינֹת הַמֶּלֶךְ אֲחֻשׁוֹרֵשׁ לְשַׁלַּח יָד בַּמִּבְקָשִׁי רַעְתָּם" (אסתר ט); אנחנו קוראים על היהודים שהכו את אויביהם – "וַיִּכּוּ הַיְהוּדִים בְּכָל אֹיְבֵיהֶם מִפֶּת חֶרֶב וְהָרַג וַאֲבָדוּ וַיַּעֲשׂוּ בְשֵׁנָאֵיהֶם כְּצֻנָּם". אתם זכיתם להתארגן בפועל למלחמה, להילחם בפועל באויבי ישראל. אשרים ואשרי חלקכם.

על החיילים בסדיר או אלה שיוצאים למילואים בימי הפורים להתארגן לקראת פורים ולקחת עמם מגילת אסתר כשרה, גם אם הם במקום שאין בעל קורא. וגם אם יקראו החיילים לעצמם ולחבריהם אפילו עם חצי מהטעמים זה בסדר. אין ספק כי קריאת מגילת אסתר במוצבים או על נגמ"שים ערבה לקב"ה יותר מכל המנגינות היפות בעולם.

מי שאין לו מגילה כשרה לקרוא בה בפורים – יקרא את המגילה בלי ברכה לפני היציאה למילואים, ובלבד שיהיה אחרי ר"ח אדר.

להלהיב את הלבבות

הרמב"ם (הלכות מלכים פרק ה) כתב כי עיקר המצווה מהתורה היא זכירת עמלק, אפילו בלי ספר תורה: "וכן מצות עשה לאבד זכר עמלק, שנאמר 'תמחה את זכר עמלק', ומצות עשה לזכור תמיד מעשיו הרעים ואריבתו, כדי לעורר איבתו, שנאמר 'זכור את אשר עשה לך עמלק'. מפי השמועה למדו 'זכור' – בפה. 'לא תשכח' – בלב, שאסור לשכוח איבתו ושנאתו". לפי דבריו יש מצווה לזכור בלב, יש מצווה לזכור בפה ויש מצווה להלהיב את הלבבות. לזכור תמיד מעשיו הרעים ואריבתו, כדי לעורר איבתו".

כן משמע גם בספר המצוות לרמב"ם (עשה קפט) "שצונו לזכור מה שעשה לנו עמלק מהקדימו להרע לנו. ושנאמר זה בכל עת ועת. ונעורר הנפשות במאמרים להלחם בו. ונזרז העם לשנוא אותו עד שלא תשכח המצוה ולא תחלש שנאתו ותחסר מן הנפשות עם אורך הזמן".

רחמים עד אגג

הרמב"ם מביא ראיה ממלחמת שאול בעמלק. שם שמואל מצווה את המלך שאול להילחם בעמלק ומעורר אותו להבין למה חשוב להילחם בו: "כה אָמַר ה' צְבָאוֹת פְּקֹדֵתִי אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּלֶק לְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר שָׁם לוֹ בְּדָרֶךְ בְּעֵלְתוֹ מִמְצָרִים". רק אחר כך הוא ציווה עליו להרגו.

שאול, לעומת זאת, לא מעורר את עם ישראל להילחם בעוז בעמלק. הוא לא מסביר ללוחמים שרחמים על אגג יצמיחו במשך הדורות את המן האגגי שירצה להשמיד להרג ולאַבֵּד אֶת כָּל הַיְהוּדִים מִנְעַר וְעַד זָקֵן טַף וְנָשִׁים בְּיוֹם אֶחָד. שאול המלך לא מסביר לעם כי רחמים על עמלק יביאו עלינו את שואת אירופה הנוראה, שבה יישרפו, ייטבחו וייחנקו בתאי גזים שישה מיליון יהודים באכזריות שאין לה קץ.

עם ישראל הוא עם רחמן. קשה לו עם הציווי של השמדת עמלק. הוא פועל לפי התכונות הבסיסיות שלו וחומל על הצאן ועל עוד כמה אנשים נחמדים ומוכשרים. בתוכם אגג. התוצאה לא מאחרת לבוא. ה' מעביר את שאול ממלכותו מיד. "וַיִּסַּב שְׂמוּאֵל לְלֶכֶת לְחִזֵּק בְּגִנְף מְעִילוֹ וַיִּקְרַע: וַיֹּאמֶר אֲלֹו שְׂמוּאֵל קְרַע ה' אֶת מִקְלָכֹוּ שִׁיבָאֵל מְעִילֶיךָ הַיּוֹם וְנִתְּנָה לְרַעַךְ הַטּוֹב מִפְּנֶיךָ".

זכור את אשר עשה לך עמלק בשואה

גם הרמב"ן סובר כמו הרמב"ם כי עיקר המצווה היא "שלא תשכח מה שעשה לנו עמלק עד שנמחה את שמו מתחת השמים, ונספר זה לבנינו ולדורותינו לומר להם כך עשה לנו הרשע, ולכן נצטוונו למחות את שמו". לפי דבריו עיקר המצווה היא לספר את מעשיו הרעים של עמלק (וראה עוד פני יהושע מגילה יח. חק"ל, מערכי לב מז, ק"ג).

אפשר שלפי דברי הרמב"ם והרמב"ן כל עיסוק בקלקולו של עמלק הוא חלק מהמצווה. גם השיעור הזה. ואפשר שכל קריאה בספרי השואה על קלקולם של הגרמנים ועזריהם משאר מדינות אירופה היא קיום מצוות "זכור את אשר עשה לך עמלק".

זכור את אשר עשו לך הערבים

גם ללמוד על רשעותם של הערבים זה חלק מהמצווה. והערבים – כשמום כן הם, תערוכות של עמים רבים, חלק מהם בוודאי אינו מעמלק, חלקם שונא אותנו בעצם, מטיפים לכל ילד מגיל קטן לשנוא כל יהודי. מהללים ומשבחים את המחבלים וה"שאהידים".

לאחרונה פסק חבר מושבעים בארצות-הברית כי הרשות הפלסטינית והפת"ח חייבים לשלם פיצויים לנפגעי טרור במאות מיליוני שקלים, כיוון שהם אחראים על מעשי המחבלים בכך שעודדו אותם ושילמו להם. ואנחנו קל וחומר, אסור לנו לכסות ולהסתיר את מעשיהם הרעים. שלא ניכשל פעם אחר פעם, כמו שנכשל שאול. שלא נחיה באשליות ונחתום אתם על הסכמי שלום שיתפוצצו לנו אחר כך באוטובוסים. שלא ייסתמו עינינו כמו לפני דור, שלא ראינו את רשעת גרמניה לפני השואה.

זכור מהודר

ראינו פה שתי דעות, ולמחלוקת הזאת יש כמה משמעויות הלכתיות. כתב ה"פרי מגדים" (סימן קמג משבצות זהב ס"ק א') כי אם קראו "זכור" מחומש או מספר תורה פסול, אע"פ שלדעת הרמב"ם והרמב"ן הקוראים בספר פסול קיימו מצוות עשה מהתורה – לדעת הרא"ש, "תרומת הדשן" וה"שולחן ערוך" החובה לזכור היא לקרוא בספר תורה דווקא, לכן "אם נמצא הספר תורה פסול, אף בדיעבד לא מהני, וצריך לחזור ולקרוא בספר תורה כשר".

על-פי זה נהגו להשתדל לקרוא בפרשת "זכור" בספר התורה הכי כשר ומהודר שיש בבית הכנסת. ספר שכבר קראו בו כמה שנים והוא בדוק כך שאין בו טעויות. ספר שנבדק במכונים שונים לראות שאין בו חסירות ויתרות.

זוכרים בגדול

כתב הרש"ל כי יראה מזה שאין הקטן עולה למפטיר בפרשת "זכור". ואע"פ שהש"ץ קורא בתורה בשבילו, הקטן הוא העיקר והוא גם חייב לקרוא בלחש עם הש"ץ. והש"ץ קורא בקול רם רק כדי שלא לבייש מי שלא יודע. הב"ח חלק עליו וכתב שקטן יכול לעלות למפטיר בפרשת "זכור", שהרי עיקר החיוב הוא שהציבור ישמעו בקריאת התורה פרשת "זכור", והרי שמעו. הטי"ז חולק על חמיו הב"ח, ולדעתו אם יעלה קטן, הקהל יפסידו את הברכה. רק אם הקטן יודע למי מברכין לדעת הטי"ז הוא יכול לעלות כדעת הרמ"א (רפ"ב). ולא נהגו להעלות קטנים כלל.

זכירת עשה שאין הזמן גרמא

גם השאלה אם נשים חייבות בפרשת "זכור" קשורה למחלוקת שהוזכרה לעיל. אם המצווה לזכור את עמלק היא כל הזמן, כדעת הרמב"ם והרמב"ן – נשים לכאורה חייבות בה, כי היא מצוות עשה שלא הזמן גרמא (מנחת חינוך). ואם המצווה לזכור את עמלק היא רק בשבת "זכור" – זאת מצוות עשה שהזמן גרמא ונשים פטורות ממנה.

שואלים
אותי חיילים
מה יעשו
ואין להם
ספר תורה
לקרוא בו
את פרשת
"זכור". אני
מקנא בהם.
אנחנו רק
זוכרים את
מחיית עמלק
בדיבור, ואילו
הם מוחים
את עמלק
בפועל ממש

סיפורים על הרב זצ"ל

חיילי צה"ל, קודש קודשים

מספר הרב גדי כהן מיישבת אורות האר"י בצפת: הבבא ברוך שליט"א סיפר על אביו, הבבא סאלי זיע"א, שבשנים האחרונות הוא שם לב לתופעה מעניינת. זמן המתנה בממוצע להיכנס אל אביו להתברך היה בין שעתיים לחמש שעות. אבל אם היה מגיע חייל צה"ל בודד, קבוצה של חיילים או מחלקה שלמה, הם לא היו מספיקים להתיישב, ללגום משהו, ומיד היה מגיע העוזר של הרב ומכניס אותם פנימה.

סיפתי את הסיפור הזה לחברי טייסות ברמת דוד, ועוד בטרם סיימתי אותו ראיתי אלוף משנה אחד שהוא ממש נרגש. שאלתי אותו מה העניין, והוא ביקש שאסיים את הסיפור ואחר כך הוא ידבר.

המשכתי וסיפתי: היו אנשים שהדבר עורר בהם כעס. הם מחכים חמש שעות, אולי הפסידו בשביל זה יום עבודה, פתאום מגיע ילד בן עשרים ונכנס אל הקודש פנימה. זה לא הוגן. הבבא סאלי היה משיב לכולם אותה תשובה: חיילי צה"ל, מה אני אעשה להם? הם קודש הקודשים.

כשסיימתי את הסיפור אמר אותו אלוף משנה: אני אדם לא דתי, גר בקריית מוצקין. לפעמים אני חוזר מהשירות מאוחר בלילה והולך לרבי דוד מנהריה, לקבל ממנו ברכה. אף פעם לא הבנתי איך זה שמיד כשאני מגיע אני מתבקש להיכנס אל הרב, גם אם חדר ההמתנה מלא באנשים. עכשיו, בעקבות הסיפור שלך, אני מבין. הנכד הולך בעקבות הסבא.

ואנחנו, שהכרנו את הרב אליהו זצ"ל, יודעים שממש כך היה גם אצלו. כך סיפר פעם האלוף במילואים גבע ראפ: עוד כשהייתי קצין צעיר ומתחיל, ובאתי לשאול שאלות את הרב, תמיד בבואי, חדר ההמתנה מלא בשואלים, מכל המעלות ומכל הגילאים, מי מרחוק ומי מקרוב. והרב היה עושה תנועה עם היד, סימן מחדרו: "קודם כל תיכנס אתה!" ואני, באופן אישי, הרגשתי נבוך. פעם, נכנסתי בחשאי, מבלי לעבור מול החריץ בלדת של הרב, והתיישבתי שם בצד. אבל הרב קולט הכול. ומאז תידרך את הרב יהודה, שהיה שם המוציא והמביא: "כל פעם שתראה את הקצין, תקרא לו".

(קטע מתוך ספר שיצא בקרוב על הבבא סאלי זיע"א. מי שמכיר סיפורים על הבבא סאלי מוזמן לכתוב אלינו shlomit14@013net.net)

תשובה כהלכה

צ'לון רשמי, להורות ולרקש. על-פי מה נקבע סדר הברכות בתפילת

יח? תפילת שמונה-עשרה נחלקת לשלושה חלקים: שבחים, בקשות והודאה. בשלוש הברכות הראשונות אנו דומים לעבד שמסדר שבח לפני רבו, בברכות האמצעיות לעבד שמבקש בקשות מרבו, ובשלוש האחרונות לעבד שקיבל פרס מרבו ונפטר והולך לו (ברכות לד, א). על-פי הקבלה יש עוד הרבה הסברים כמובן.

הלכה, ואוריס קן. כמה זמן ביום צריך ללמוד הלכה? בערך שליש מזמן הלימוד הכללי.

הפועלים לא צ'לון. האם עדיף להתפלל בנץ ביחיד או במניין פועלים? נץ ביחיד. אם זו התלבטות קבועה - כדאי להיות במניין פועלים ולענות קדיש וקדושה ולשמוע ס"ת, ואח"כ להתפלל בנץ ביחיד.

וכתב על זה גאון עוזנו ותפארתנו בעל ה"בן איש חי" (בספרו "תורה לשמה" סימן קפז) כי מצוות זכירת עמלק מהתורה היא כל הזמן. חכמים קבעו לה זמן בשבת "זכור", אבל קביעתם לא הופכת את המצווה למצווה שהזמן גרמא אשר מבטלת את חיוב הנשים. בסופו של דבר הוא פסק למעשה שנשים אינן חייבות לשמוע פרשת "זכור", כיוון שהן לא יוצאות להילחם, ועיקר הזכירה היא לעורר את המלחמה בעמלק שתיעשה על הצד היותר טוב.

מרון הרב אליהו זצוק"ל היה אומר כי לדעתו אסור לנשים להתגייס לצבא כלל. אבל אם חיילת התגייסה למלחמה, היא חייבת לשמוע קריאת פרשת "זכור" בבית-הכנסת עם ספר תורה, כיוון שהטעם דלעיל שייך גם בה.

לא יוצאים מזיכרון ללא מעשה

ה"מגן אברהם" כתב כי בדיעבד יוצאים ידי חובה גם בקריאת פרשת "ויבא עמלק" שקוראים בפורים עצמו, שגם שם נזכרת רשעתו של עמלק וזיכרון מעשיו הרעים. אמנם דעת המשנה ברורה (תפ"ה ס"ק טז) אינו כן. שהרי עיקר המצווה היא זיכרון שבעקבותיו בא מעשה, למחות את שמו של עמלק מן העולם, ולא זיכרון חסר משמעות. כל זה לא נזכר בפרשת "ויבא עמלק", על כן לדעת המשנה ברורה לא יוצאים אלא בקריאת פרשת "זכור".

אין ברכה במצווה תמידית

יש שואלים למה לא מברכים על קריאת פרשת "זכור" ברכה בנוסח: "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו לקרוא פרשת זכור", או "לזכור את עמלק", כמו שמברכים לפני קריאת מגילה: "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על מקרא מגילה". הרי חיוב קריאת פרשת "זכור" היא מן התורה. והביא בעל שו"ת "משנה הלכות" (חלק ז סימן פא) תשובה מספר יפ"ל (ח"ג אות ג) שכתב כי אין מברכים על השחתה. דאמר הקדוש ברוך הוא: "מעשה ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה?".

ודחה המחבר דבריו, כי התלונה הזאת נאמרה על המלאכים שלא יאמרו שירה. אבל ישראל בהחלט אמרו שירה כשטבעו מצרים בים, ולא עוד אלא שאנחנו חוזרים על השירה הזאת מדי יום. ולא עוד, אלא שאומרים הלל על פורענות מצרים במצרים. וגם יתרו ברך על כך ברכה גדולה שנכתבה בתורה: "בְּרֹדֶף ה' אֲשֶׁר הִצִּיל אֶתְכֶם מִיַּד מִצְרַיִם וּמִיַּד פְּרַעֲהַ אֲשֶׁר הִצִּיל אֶת הָעָם מִיַּתְּחַת יַד מִצְרַיִם" (הגמרא בפרק "הרואה" למדה מברכה זו הלכות רבות).

על כן ענה המחבר לפי דברי הרמב"ם והרמב"ן דלעיל, כי חובת זכירת עמלק היא בכל עת ובכל זמן. לכן לא תיקנו על כך ברכה, כשם שלא תיקנו על מצוות אחרות שנוהגות כל הזמן (וע"ש עוד תשובות בדבר). ויהי רצון שהקב"ה יקיים את הבטחתו למחות את עמלק, ויתקיים בנו "ועָלוּ מוֹשְׁעִים בְּהַר צִיּוֹן לְשִׁפֹּט אֶת הַר עֵשׂוֹ וְהָיְתָה לְה' הַמְּלִיכָה" (עובדיה א) "וְהָיְתָה ה' לְמִלְךָ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יְהִי ה' אֶחָד וְשִׁמּוֹ אֶחָד" (זכריה יד ט). אמן ואמן.

הנכם מוזמנים להצטרף לישיבה הקטנה בכוכב השחר

"ארחות מרדכי"

לאורו של מרון זצוק"ל

ובעידודו של הרה"ג שמואל אליהו שליט"א

- תכנית לימודים מקיפה בגמרא, תנ"ך, משנה, הלכה אמונה וחסידות
- פעילות חברתית, חוגים וטיולים ■ אפשרות לבגרות בשנה האחרונה

תלמידי יחידות ט', י' מוזמנים להצטרף!

לפרטים בשעות הבוקר - 029400473

בשעות הערב - הרב בני 058-4004971

חוברת הלכות פורים ע"פ פסקי מרון הראשלי"צ הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל עם מגילת אסתר ופירוש רש"י

מתאים כמזכרת משמחות ולתלמידים

052-7710987

מבצע מיוחד למוזמנים מעל 50 חוברות

לקראת חג הפסח - מבוחר הגדות ומחזורים

להזכרת שמות יקירכם בעלון
לע"1 / לרפואה / לזיווג - 050-6000417

לשכת הרב
שמואל אליהו

המעוניינים לקבל את העלון במייל או מידע על שיעורים נא לשלוח
פרטים במייל harav52@gmail.com או sms 058-5200020

האחים דויטש

תעשיות טקסטיל
איזור התעשייה קרית מלאכי

קונדיטוריה האחים עיני

בני ברק. כשרות למהדרין
איכות ועבודה עברית

בית הדין לדיני ממונות "דרכי הוראה"

בבית המדרש של מרון הראשלי"צ זצוק"ל
טל. 02-6514399 פקס. 02-6536842

הפצת "קול צופין"
הפצה שבועית של
עלוני פרשת שבוע
לבתי כנסת
בכל רחבי הארץ
יוסי בן-הדוד 03-6106329
0522890851@gmail.com

שיווק עופות בכשרות מהודרת
עם כל החומרות וההידורים של
בד"ץ "דרכי הוראה"
מיסודו של מן הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל
באישות בני הרה"ג יוסף אליהו שליט"א
ובפיקוח בית דין שני "דרכי הוראה לרבנים"
טל. 058-6316969 058-995-995-15